

Vester Sottrup Station i 1920

v. Olav Bonefeld

I 1901 blev banelinien gennem V. Sottrup åbnet og den nybyggede stationsbygning taget i brug. Det ser ud til, at det var en gammel drøm, der hermed gik i opfyldelse. Bismarck havde som bekendt strategiske planer i forbindelse med erobringen af hertugdømmerne. Der var mange gode havne til marinen, og de skulle jo have forbindelser ind i landet. I hvert tilfælde skriver degn Peter Paulsen i Sottrup i sin dagbog så tidligt som den 26. sept. 1867: »Eisenbahn durch unser Dorf abgesteckt«. Nordslesvig var da blevet indlemmet

Vester Sottrup station ca. 1909 med lokomotivet »Symaskinen«. Genkendte er fra venstre nr. 1, Svensson, en svensker, der boede i skomager Nis Jensens hus og senere i H. Heikendorfs hus, Jørgensby 6. Nr. 3, Hans Moltzen, som boede i det sidste gamle hus i Jørgensby. Nr. 4, Iversen, også kaldet lille Iversen. Han boede på Broagerland. Efter 1920 kørte han som togfører på Broager-Skelde banen. – Måske kan læserne genkende de øvrige.

i Preussen, men jernbaneplanen blev nu ikke gennemført dengang, men kom som nævnt først 1901.

Stationsbygningen blev stående til 1986, da den blev fjernet efter at have været ude af brug fra 1974. Jernbanen, der blev bygget af tyskerne, overtoges 1920 af De danske Statsbaner. Pensioneret stationsforstander Morten Poulsen i Åbenrå var med ved overdragelsen og har skrevet herom og om minder fra den tid.

Morten Poulsens beretning fra 1920

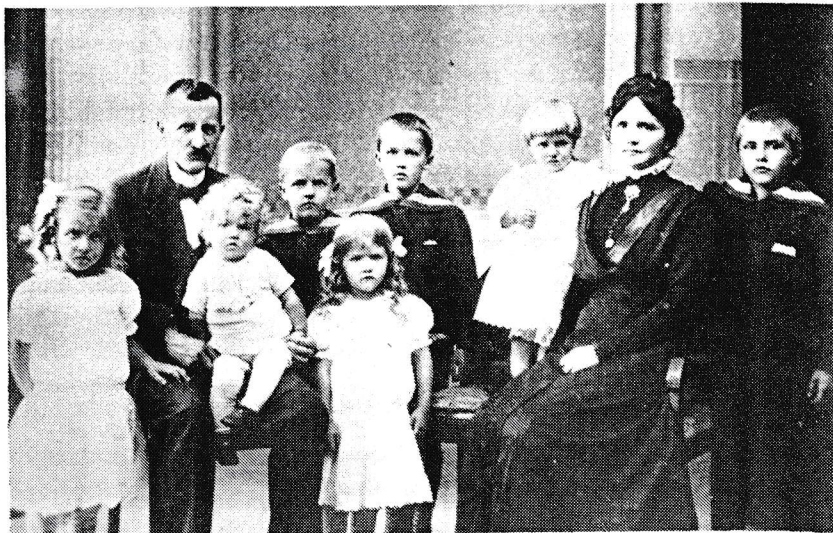
»Da det lakkede mod slutningen af krigen 1914-18, og det syntes, at Tyskland ville tabe krigen, genopstod det genforeningshåb, der havde luret siden år 1864.

I den danske administration må man have regnet med, at den af H. P. Hanssens afstukne nye grænselinie var sikker, for jeg modtog allerede i efteråret 1919 (d.v.s. før afstemningen) en fortrolig rundskrivelse om, at jeg kunne søge at blive forflyttet til de sønderjyske landsdele ved Nordslesvigs genforening med Danmark. Jeg søgte og fik besked om, at jeg ville blive forflyttet til Vester Sottrup, hvor jeg ville blive trafikmedhjælper.

Jeg gjorde dengang tjeneste i København og fik med ganske kort frist i 1920 besked om at afgang fra Københavns ilgodsekspedition med tog nr. 3 den 12. juni til Vester Sottrup. Det var strålende solskin den dag. Vi blev sejlet over Storebælt med færgen »Christian IX«. Til Vamdrup havde jeg fri rejse. Derpå måtte jeg løse billet til Vojens og kørte naturligvis på 3die klasse. Fra Vojens kunne jeg løse billet til V. Sottrup.

Billetpenge fik jeg senere godtgjort, men for at gøre det billigst muligt for D.S.B., løste jeg billet til fjerde klasse, som dengang fandtes i Tyskland. I Vojens var der toldbehandling for indrejse i første afstemningszone og igen i Fårhus for udrejse af 1. zone. Padborg lå da endnu i 2. zone og hed derfor »Pattburg«. I Padborg skulle jeg skifte til toget Flensborg-Sønderborg. I Smedeby kørte vi igen ind i 1. zone med endnu en gang told- og pasbehandling.

I det smukkeste sommeraftenvejr kom vi til V. Sottrup ved 21-tiden. Mens vi holdt i Gråsten syntes jeg, at der var så hyggeligt og idyllisk, så jeg kunne have tænkt mig at blive dér. I V. Sottrup stod stationsforstander L. H. Schmidt (han boede forresten et stykke tid på »Nørrehus« hos Dorthea og Chr. Hanssen, mens lejligheden på

Stationsforstander L. H. Schmidt og familie i 1920'erne.

stationen blev gjort i stand til familien, der bestod af Schmidt, hans kone og 7 børn, samt en gammel bedstemor) og trafikassistent A. K. T. J. Villemoes og tog imod mig. Villemoes kom til at bo i Stationsgade 17, han blev 1930 stationsforstander i Broager.

Jeg blev installeret i Stationskroen over for banegården – værten hed Johansen¹⁾, konen var fra Hamborg. På kroen kom jeg til at spise sammen med dyrlæge Georg Thorvald Lyngborg, lærer Hartvig Kristensen og kone samt postassistent Winther med kone og deres lille dreng Mogens. Winther boede senere Stationsgade 12.

Vi overtog banegården fra de preussisk-hessiske statsbaner til D.S.B. natten 16.-17. juni 1920. Tyskerne tog deres billetter ned og vi satte vores op. Fra København havde jeg medbragt 100 »Times« cigarer af fabrikat »Horwits og Kattentid«. Disse cigarer delte vi, og overleveringen skete i al fredsommelighed. L. H. Schmidt overtog nu bestillingen som stationsforstander efter Jessen, som fik ansættelse på Flensburg Weiche.

Fra de tyske baner overtog vi tre portører: *Hans Hansen* med tilnavn Marine²⁾. Han boede gl. Landevej 5, *Hans Clausen* som boede på Lundsgårdsvej og *Jes Thaysen*³⁾ (døde 1952), der senere blev stationsmester i V. Sottrup. Stationen var overbemandet af bl.a. mænd,

som var kommet hjem fra krigen. Da disse blev sendt afsted sydpå råbte de »Wir kommen wieder«, de er dog ikke kommet endnu!

Da vi overtog jernbanen var den i flere henseender nedslidt og bar præg af mangel på vedligeholdelse, og det er jo forståeligt efter 4 års krig og en urolig efterkrigstid, hvor alt det mandskab, der kunne undværes, var inddraget til tjeneste i hele krigsmaskineriet. Det kunne ses på det kørende materiel, der ellers fungerede tilfredsstillende. Som et par eksempler kan nævnes, at beplantningen langs banestrækningerne flere steder var groet ud, så grenene skrabede på jernbanevognene, når vi kom kørende. Bræddegulvet i kontoret i V. Sottrup station var sine steder helt ned- og vækslidt, så vi gik på det bare fine sand. Den slags småting blev dog snart udbedret. De tyske navne og skilte fik vi i løbet af kort tid udskiftet.

Lønnen var ikke stor, men vi kunne sagtens klare os, idet vi som udstationerede i Sønderjylland fik ekstra diæter. Jeg har altid været godt tilfreds med lønningerne, for jeg var jo begyndt helt nedefra.

Den 11. juli kom et særtog med enkedronning Louise i anledning af festen på Dybbøl. Toget kom til at holde ret længe i Vester Sottrup fordi Sønderborg Station var overfyldt med jernbanevogne på grund af strejke blandt tyske lokomotivførere⁴⁾. Før enkedronningens tog kunne gå ind på Sønderborg station, måtte man af med et tog med mange personvogne, der skulle ind på et sidespor i V. Sottrup. – Om eftermiddagen i Dybbøl skanser kom jeg til at gå ved siden af enkedronningen, der fulgtes med en fornem dame. Alt imens enkedronningen fortalte, »at denne dag var en stor dag for dem« vippede hendes gebis (overtænder) op og ned.

Dagen efter besøgte Christian X V. Sottrup. På kirkegården var samlet en del mennesker – især børn – jeg var der også i uniform. Da kongen fik øje på mig, kom han hen og gav hånd, idet han sagde: »Hvor kommer De fra«. Da jeg fortalte, at jeg kom fra Århus, sagde kronprins Frederik, der stod bagved, at så ville han også hilse på mig. Jeg kan ikke huske, hvad jeg svarede, men da jeg blev så forfjamsket over det uventede møde, har jeg nok kun sagt goddag, for de kongelige gik hurtigt videre.

Efter en måneds tid på kroen flyttede jeg over på »Forsamlingsgården«, hvor Katrine Sibbesen var bestyrerinde. Der boede jeg til 1. okt. 1921, da jeg blev forflyttet til Padborg og forfremmet til trafikassistent. Samtidig kom Siegfried Nielsen til V. Sottrup fra Sønderborg.

Han blev 1928 gift med Elly Lyck, en søster til Christine Clausen, Gl. Landevej 22.

Medens jeg boede hos Katrine Sibbesen havde vi besøg af Magdalene Moos⁵⁾ og hendes mand Peter Moos med børn fra Nybøl. Han var Flensborg mand og hun Åbenrå mand. I løbet af aftenen førte han Flensborg-spørgsmålet ind i samtalen, men han kom ikke ret langt, for Magdalene afbrød ham og sagde: »Nu skal du tie stille, ellers bliver du sat udenfor«. Da hun var stor og stærk og han en lille mand – var der alvor bag ordene – og han tav. Det var et billede af den bitre strid, der dengang var mellem de to synspunkter, et spørgsmål, der også var blevet drøftet vildt på min arbejdsplads i København, og som derfor ikke var mig ukendt«.

Morten Poulsen blev på sin 90 års fødselsdag den 3. november 1986 hædret ved en reception på rådhuset i Åbenrå, hvor han uddelte 90.000 kr. af et fond han og hans kone havde indstiftet og som nu lød på 1,8 mill. kr. Da Morten Poulsen er en usædvanlig personlighed, og også fordi han hentede sin kone Ingeborg Hanssen, født på Nørremølle 1901, i Sottrup, bør læseren høre lidt mere om ham før og efter tiden i V. Sottrup. Vores forenings medlemmer har lært den energiske, muntre og lattermilde Ingeborg Poulsen at kende ved et møde i Forsamlingsgården, hvor hun fortalte livligt og interessant, samt gennem hendes artikel om »Farbror Hans Peter« i årsskriftet 1984.

Morten Poulsen blev født den 3. nov. 1896 i Ingerslev i Midtjylland. 1911 døde hans far kun 43 år gammel, og moderen sad tilbage i små kår med fire børn. Morten gik på realskole i Århus, og moderen havde ingen økonomiske muligheder for at holde ham i skolen, men gode folk sikrede en friplads for ham, og det glemte han aldrig.

Sin jernbanetilværelse begyndte han for 73 år siden i Tranehuse på Djursland, der var station for godset Mejlgaard. Stationsbestyrelsen var en dame, hos hende fik Morten kost og logi for en krone om dagen. Der var meget at bestille, men løn fik han ikke. 1985 besøgte han sin arbejdsplads for 71 år siden. Han aflagde også et besøg hos hofjægermester Niels Juel. Morten Poulsen kunne fortælle ham om bedstefaderen og tiden dengang. Hans D.S.B.-karriere tog sin begyndelse i Gørding 1914.

Den 11. maj 1923, mens han var tjenstgørende i Padborg, blev han gift med Ingeborg. Allerede i V. Sottrup lærte de hinanden at kende.

Ingeborg og Morten Poulsen fotograferet på hans 90 års dag.

Hun gik ind på kontoret og spurgte efter Schmidt og fik derved øje på den unge Morten Poulsen. Det gav et sæt i hende, og så vidste hun, at hun havde truffet den rette, det havde hun hørt var et sikkert tegn. Det blev til gensidig sympati fra første øjeblik.

I Padborg byggede de huset »Paddehatten« og oplevede 2. verdenskrig. 1945 blev han forflyttet til Århus med titlen af overassistent, og fik senere embeder i Herning og Thisted, forflytninger som det var embedsmænds lod i etaterne at følge. Med overvældende glæde modtog M. Poulsen 1955 udnævnelsen til stationsforstander i Åbenrå, – »da følte vi begge, at vi atter kom hjem«. I 1964 blev han pensioneret efter 50 års tro og myndig tjeneste i D.S.B. Et særligt D.S.B. legat oprettede han i 1956, det er siden suppleret op og er nu vokset til 420.000 kr. En lang række legater og gaver er yderligere givet til forskellige foreninger og formål, så hans sjældne fine borgersind er nok værd at fremhæve.

Morten Poulsen er et stilfærdigt og beskedent menneske. Det løfte gav han sig selv, i taknemlighed over at blive hjulpet til at gøre sin uddannelse færdig, har han holdt: »Hvis han fik råd ville han gerne hjælpe økonomisk svagt stillede unge til at gøre deres uddannelse færdig«. – De to ældre mennesker i Åbenrå lever stadig med i, hvad der rører sig i tiden og er altid gæstfri og hjælpsomme.

Noter:

1. Kroen ejedes på det tidspunkt af en la Cour fra Ebeltoft. Kromand Johansen Busch bestyrede kroen til efter genforeningen.
2. Hans Hansen (1892-1946) meldte sig frivilligt til marinen 1910 og kom derved til at gøre tjeneste i 8 år og blev bootsmannsmath (overmatros). Han sejlede bl.a. med »Augsburg«, en krydser, der var stationeret i Sønderborg, og kunne fortælle gemtlige historier fra sin tjenestetid. F.eks. om at han kun havde været søsyg én gang, og det var da han red på en kamel nede i Palæstina. – Som søofficer på et fartøj, hvor kejser Wilhelm var om bord, kneb det, da skibet skulle sejle igennem den snævre åbning i pontonbroen, og kejser Wilhelm befalede da »Hansen ans Ruder«. Hans Hansen er Carl Hansens (Lerbjergvej 1) far.
3. Thaysen købte 1919 huset, hvor Heikendorf boede, Jørgensby nr. 6, men solgte det igen 1924.
4. De strejkede af nationale grunde i protest mod at skulle overgive jernbanen til danskerne.
5. M. Moos var formand for »Nordslesvigsk kvindeforening« i mange år.

Den unge Morten Poulsen fotograferet i august 1920, da han var kommet til V. Sottrup. Det var lige efter, at han og Ingeborg Hanssen havde mødt hinanden for første gang.